

Slowenien, Transformationen und kleinräumige Vielfalt

Približno štiri leta po izdaji zadnje kompleksnejše geografske predstavitve naše države v enem od svetovnih jezikov – v mislih imamo zbornik Slovenia: a Geographical Overview, ki sta ga izdala ZGDS in Založba ZRC – so za temeljito in aktualno predstavitev naše države v tujem jeziku poskrbeli v Nemčiji. Institut für Humangeographie (Inštitut za humano geografijo) iz Frankfurta na Majni je v svoji zbirki Natur – Raum – Gesellschaft (Narava – prostor – družba) izdal znanstveno monografijo, katere naslov bi se v prevodu lahko gasil: Slovenija, transformacije in raznolikost na majhnem prostoru. Zbornik, ki ga je na nemški strani uredil dobri znanec in sodelavec slovenskih geografov V. Albrecht, je sicer uradno izšel v Nemčiji, dejansko pa so ga pripravili slovenski geografi pod uredniško taktirko V. Drozga z Oddelka za geografijo na Filozofski fakulteti v Mariboru.

Izid tega pomembnega dela ima svoje že naravnost historično ozadje. Zelo tesni in prijateljski stiki med slovenskimi in nemškimi geografi so se razvili že v socialističnem obdobju, ko so z nemških tal v Slovenijo med drugim prodrle tudi ideje münchenske socialnogeografske šole. Po osamosvojitvi Slovenije so se kadri, ki so sodelovali na obeh straneh, nekoliko dopolnili. Ko je v devetdesetih letih s slovenskimi geografi intenzivno sodeloval tudi V. Albrecht, je vzklila tudi ideja o knjigi, ki bi Slovenijo predstavila nemškimi šolnikom in študentom. Čas za dejansko realizacijo tovrstnega projekta je očitno dozo-

rel šele pred dvema letoma, ko je V. Albrecht pozval slovenskega urednika V. Drozga, da je pripravil dispozicijo, sestavil avtorsko ekipo in poskrbel za kartografsko gradivo. Tako je nastala znanstvena monografija v obliki zbornika, pri katerem je sodelovalo 16 avtorjev – en nemški (V. Albrecht) in 15 slovenskih. V. Albrecht je skupaj z V. Drozgom napisal predgovor, kot samostojen avtor pa uvodno poglavje. Za nemškega uporabnika monografije utegne biti prav Albrechtov uvod ključnega pomena za razumevanje slovenske geografske stvarnosti. Avtor namreč ni le odličen poznavalec Slovenije in njene geografske stroke, ampak je hkrati tudi tisti, ki vidi nas in našo mlado državo od zunaj, to je z vidika, ki se mu lahko tisti od znotraj zaradi pretesne vpetosti v slovensko okolje le približajo. Prav zato nas lahko Albrechtovo videnje tako današnje Slovenije kot tudi namena in izvedbe tega zbornika v nekaterih poudarkih tudi nekoliko preseneti. Sicer pa je ravno v takšnih pogledih "od zunaj" običajno tudi čar priprave sorodnih prispevkov.

Prispevki slovenskih avtorjev si v zborniku sledijo v zaporedju, ki ga narekuje bolj ali manj občegeografski (sistematičen tematski) pristop. Prispevek A. Gosarja, ki govori o Sloveniji v prostoru in času, podaja nekatere osnovne geografske determinante naše države. K. Natek je napisal dve poglavji, in sicer o oblikah površja in o slovenskih pokrajinah. D. Ogrin je prispeval poglavje o raznolikosti podnebja in rastlinstva, I. Žiberna pa o podnebnih spremembah. Okoljsko problematiko in trajnostni razvoj obravnava M. Špes, zavarovana območja pa D. Plut. Obsežnejše poglavje o različnih vidikih prebivalstva je prispeval S. Pelc, o Slovencih kot manjšinskem prebivalstvu v sosednjih državah pa je spregovoril J. Zupančič. L.

Lorber je orisala pot naše države od agrarne do postindustrijske družbe, A. Černe pa predstavlja ljubljansko pokrajino kot gospodarsko središče Slovenije. Prispevek U. Horvata je namenjen turizmu v Sloveniji, prispevek M. Ravbarja pa slovenski regionalni politiki in regionalnemu razvoju. Slovenski urednik V. Drozg je poleg dela predgovora prispeval dve poglavji. V prvem je spregovoril o podeželskih naseljih, v drugem pa o naših mestih. Na koncu zbornika sledita še dve poglavji, ki vsebinsko nekoliko odstopata od običajnih tematskih sklopov pri občegeografskem pristopu obravnave neke države, sta pa zelo smiselni del tega zbornika. Prvo poglavje avtorice K. Kolenc Kolnik je namenjeno prikazu slovenskega šolskega sistema in geografskega izobraževanja, drugo poglavje avtorja M. Paka pa izčrpno prikazuje razvoj slovensko-nemškega geografskega sodelovanja. Seveda lahko v delu iščemo tudi vsebinske sklope, ki bi si zaslužili več pozornosti. Bolj "tradicionalno" usmerjeni geografi utegnejo pri tem izpostaviti pomanjkanje obširnejšega prikaza kmetijstva, industrije, pa še kakšne druge bolj "tradicionalne" geografske tematike, vendar moramo vedeti, da je pri operativni izvedbi vsakega tovrstnega dela treba

sleherni še tako "dobronamerni spisak želja" enkrat tudi omejiti na razumno, predvsem pa izvedljivo mero.

Da je zbornik prvenstveno namenjen tistim nemškim geografom, ki bodo našo državo predstavljali svojim študentom ali dijakom, nam potrjuje še nekaj smiselnih in zelo praktičnih dodatkov. Najprej je to izbrana geografska bibliografija o Sloveniji v angleškem in nemškem jeziku, sledijo pa seznam uporabnih spletnih naslovov, dva manjša pregledna zemljevida ter zgoščena s kartami in grafikoni, objavljenimi v zborniku. Kartografsko in slikovno gradivo v zborniku je v celoti črno-belo in tudi drugače "akademsko" skromno. Knjiga namreč ni namenjena množični ciljni publiki, ki bi jo bilo treba privabiti z barvami in oblikovno privlačnostjo. Svoj namen bo dosegla tudi takšna kot je, očitno pripravljena s skromnimi sredstvi. Pomen tega dela je namreč ravno v tem, da je izšlo, in to v nemškem jeziku, namenjeno ciljni publiki v največjem, nemško govorečem evropskem prostoru, ki je z našo državo povezan z zelo tesnimi zgodovinskimi, kulturnimi in gospodarskimi vezmi. Pričujoče delo te vezi samo še utrjuje, hkrati pa poudarja srednjeevropsko "dušo" Slovenije znotraj Evropske unije in njeno kontaktno lego proti Jugovzhodni Evropi in Sredozemlju.

Knjiga je dobrodošla z več vidikov. Najprej zato, ker prinaša aktualno geografsko podobo naše države, ki je v tem zborniku, v primerjavi s predhodnimi sorodnimi deli, prvič prikazana kot "že usidrana" znotraj EU. Knjiga ponekod prinaša novosti, ki v slovenščini še niso bile objavljene. Prav zato se smiselno poraja želja, da bi dočakali tudi njeno slovensko izdajo. Knjiga stremi h konceptu ciljno naravnane regionalne geografije,

ki pa ga je z velikim številom avtorjev zelo težko doseči do te mere, da bi bila ta naravnost v enaki meri poudarjena pri vseh avtorjih. Zadovoljni smo lahko že tedaj, če se posamezni tematski sklopi, torej avtorski prispevki različnih avtorjev, smiselno vsebinsko "prelivajo" iz enega v drugega. Heterogena sestava avtorjev pa po drugi strani daje temu delu neko drugo skupno reprezentativno vrednost: med avtorji so zastopani vidni strokovnjaki z vseh treh slovenskih univerzitetnih oddelkov za geografijo – od Maribora prek Ljubljane do Kopra. Delo ima v tem pogledu neke vrste vseslovenski značaj.

Jurij Senegačnik

Slapovi

Tako geografi kot tudi vsi ostali naravoslovni sladokusci smo bogatejši za nov priročnik o slovenskih slapovih. Verjetno ga ni med nami, ki bi šel na terenu povsem brezbrizno mimo katere od teh vodnih zaves, pa najsi ima opraviti s polzenjem, curljanjem, bučanjem ali pa katero od drugih načinov prehajanja vode v nižjo nadmorsko višino. Če ni prenevarno, pretaknemo naravoslovni zanesenjaki vsakega od njih in si ga ogledamo z vseh štirih strani. Najradovednejši se povabimo tudi na obisk katerega od slapov s pete strani. Ste se že kdaj ob sončnem vremenu previdno spustili pod previsno galerijo čuvarja doline Vrat, natančneje za vodni pramen spodnjega Peričnika in občudovali mavrične odtenke, ki jih rišejo pred vami drobne kapljice vodnega piša? Le brž, a previdno na pot, pri čemer bo dobrodošel tudi novi vodnik.

Več kot pol stotnije izletov nas pelje v bližino ali neposredno k 120

slapovom po vsej Sloveniji. Nekateri vodotoki nam omogočajo na kratki razdalji "celostno" ponudbo oziroma ogled več zaporednih slapov, kar vsekakor velja izkoristiti. Nič zato, če vidimo katerega malo bolj od daleč, včasih je to še lepše, predvsem pa bolj varno. Slednje še posebej velja pozimi, ko so ti vodni biseri prav tako vredni ogleda. Nekateri prisegajo predvsem na zimski obisk, ko so slapovi deloma ali v celoti zamrznjeni in zaradi nenavadnih zvokov pod ledom pretakajoče se vode za marsikoga še bolj skrivnostni.

V vodniku so opisani "stari in dobro obiskani znanci", poudarek pa je predvsem na nekaj manj znanih in obljudenih slapovih. Poti so večinoma neoznačene, a orientacijsko in tehnično nezahtevne. Pri številnih izletih je opisana možnost nadaljevanja k višje ležečim "sosedom", ponekod tudi že po zahtevnem brezpotju. Celo v bližini znanih turističnih krajev bomo nemalokrat našli katerega od njih, po krivici osamljenega ali prezrtega. Ste vedeli, da so v Logarski dolini severno od "poročnega" Palenka Rastočki slapovi? Da je v bližini Trubarjeve Rašice dolenski višinski prvak, ki je dobil

